

ství a doba služebního výkonu se neřídí vůlí zavázaného, tedy zaměstnance, nýbrž zaměstnavatele, a že tedy vůle zaměstnancova a volnost jeho dispozic musí v mezích převzaté povinnosti ke konání služby ustoupiti vůli a dispozicím zaměstnavatelovým (Boh. F. 4560). Poměr pracovní jest tu vždy, kdykoli došlo k souhlasnému projevu vůle, pozůstávající v tom, že jedna osoba — zaměstnanec — projevuje ochotu k jistým pracím a druhá osoba — zaměstnavatel — tuto pohotovost přijímá (Boh. A. 11204). Veškeré tyto známky služebního poměru mohou se však vyskytovat i též u obchodního zástupce, jehož činnost záleží v tom, že musí navštěvovati zákazníky za účelem ujednávání obchodů i když nedostává od zaměstnavatele pravidelné rozkazy, která místa a které zákazníky má navštívit, nýbrž vyvíjí činnost v obvodu jemu firmou vykázaném.

Dr. L. Langer.

Žaloba, domáhající se soudního výroku, že je bezúčinným nárok žalovaného, přiznaný nálezem rozhodčí komise pro závodní výbory, je žalobou dle § 105 úst. list. a je přípustná.

Závodní výbor firmy (továrny) podal rozhodčí komisi stížnost do bezdůvodného a příkře nespravedlivého okamžitého propuštění dělníka J. V. Firma namítala, že propuštění stalo se dle § 82 živn. řádu pro nespolehlivost ve vykonávání služby, a namítla také nepříslušnost rozhodčí komise. Rozhodčí komise uznala, že tu důvod k okamžitému propuštění dle § 82 živn. ř. nebyl, prohlásila se za příslušnou k rozhodnutí o stížnosti a vyřídila ji tak, že propuštění uznala za nespravedlivou příkrost, neodůvodněnou chováním dělníka J. V. nebo poměry závodu atd., a vyslovila, že firma je povinna přijmouti ho zpět do práce za dřívějších podmínek. O stížnosti firmy do tohoto nálezu rozhodl nejvyšší správní soud tak, že ji jednak zamítl, jednak pro nepřípustnost odmítl. Rozhodnutí své odůvodnil nejv. správní soud stručně takto: Nález rozhodčí komise je rozhodnutím dle § 3 lit. g zák. o záv. výb. Stížnost nemůže proto popírat příslušnost rozhodčí komise, a to ani z té příčiny, že snad šlo o propuštění zaměstnance z důvodů § 82 živn. řádu, v kterémžto případě zákon zvláštní ochranu v § 3 lit. g cit. zák. zaměstnancům poskytnutou vylučuje. Jde-li totiž o posléz uvedený případ, není rozhodčí komise oprávněna odmítnouti rozhodnutí o námitce, že tu byl důvod k okamžitému propuštění, pro svoji nepříslušnost, nýbrž naopak je povinna s touto námitkou pro svůj účel se věcně vypořádati, třebaže judikátní výrok o propuštění zaměstnance bez výpovědi jí nepřisluší (srov. nál. Boh. A 7093/28 a 7610/28 a j.). Po této stránce je stížnost bezdůvodná. Pokud jde o výtky vadnosti a nezákonnosti ve věci samé, nemohl nejv. spr. soud o těchto námitkách věcně rozhodovati a musil stížnost odmítnouti jako nepřípustnou, neboť nález rozhodčí komise je výrokem správního úřadu o nárocích práva soukromého, proti

němuž možno dle § 105 úst. list. a zákona čís. 217/25 Sb. zák. a n. dovolati se pořadu práva, takže jakékoliv věcné rozhodování nejv. spr. soudu je vyloučeno.

Nato podala firma u pracovního soudu proti dělníku J. V. zápornou žalobu určovací, kterou se domáhala výroku, že nárok jeho z nálezu rozhodčí komise není po právu. Pracovní soud žalobu odmítl pro nepřislusnost a postoupil ji podle návrhu žalobkyně okresnímu soudu, jenž jí vyhověl.

Ani odvolání ani dovolání nemělo úspěchu. Nejvyšší soud odůvodnil své rozhodnutí, pokud jde o otázku přípustnosti žaloby, takto:

Žalobkyně opírá žalobu o předpis § 105 úst. listiny a o zákon ze dne 15. října 1925, čís. 217 Sb. zák. a nař. Ustanovením § 105 úst. listiny bylo stranám přiznáno právo, aby v případech, ve kterých správní úřad podle zákonů o tom vydaných rozhoduje o nárocích soukromoprávních, dovolaly se po vyčerpání opravných prostředků cestou správní náhrady pořadem práva.

V § 1 odst. 2 a 3 zákona č. 217/1925 Sb. z. a n., kterým byl proveden § 105 úst. listiny, byly vymezeny druhy žalob, kterými se mohou strany, dotčené rozhodnutím správního úřadu, u řádných soudů nápravy domáhati, a v § 2 stanoví zákon pro žaloby propadné lhůty jednak 90 dnů ode dne, kdy bylo straně dodáno rozhodnutí správního úřadu, který rozhodoval o věci s konečnou platností, jednak 30 dnů, dovolává-li se strana rozhodnutí nejvyššího správního soudu za podmínek v odst. 2 § 2 vytčených. Žalobu takovou je podati podle § 2 odst. 4 dotč. zákona u soudu věcně a místně příslušného podle obecných ustanovení a je k ní podle § 3 zák. č. 217/25 Sb. z. a n. připojiti rozhodnutí správního úřadu a v případě § 2 odst. 2 rozhodnutí nejvyššího správního soudu a udati, kterého dne bylo straně doručeno.

Soudům bylo se nejprve zabývatí otázkou, zda jde v souzené věci o nárok dotčený v § 105 ústavní listiny a v § 1 zákona č. 217/25 Sb. z. a n. Mezi stranami není sporu o tom, že žalovaný byl u žalující firmy zaměstnán déle než tři roky, že v jejím závodě byl zřízen závodní výbor, že žalobkyně propustila žalovaného dne 11. června 1928 z práce a že závodní výbor podal proto stížnost k rozhodčí komisi, která vydala nález ze dne 26. června 1928 č. 4/1928 a v něm vyslovila podle § 3 lit. g zák. č. 330/21 Sb. zák. a n., že propuštění žalovaného se jeví býti nespravedlivou příkrostití, neodůvodněnou jeho chováním nebo poměry závodu, a vyslovila, že žalobkyně je povinna přijmouti žalovaného do práce za dřívějších pracovních podmínek. Stížnost žalobkyně k nejvyššímu správnímu soudu byla rozsudkem ze dne 23. června 1934 č. 4017 jednak zamítnuta, pokud nálezu bylo vytýkáno, že rozhodčí komise nebyla příslušnou o stížnosti jednati, jednak odmítnuta z toho důvodu, že výrok rozhodčí komise o nároku jednotlivých zaměstnanců podle § 3 lit. g zák. č. 330/21 Sb. z. a n. jest rozhodnutím úřadu správního o nárocích práva soukromého, proti

němuž možno podle § 105 úst. listiny, případně zákona č. 217/25 Sb. z. a n. dovolávati se nápravy pořadem práva.

Toto rozhodnutí nejvyššího správního soudu jest v souhlase s rozhodnutím senátu pro řešení konfliktů kompetenčních ze dne 25. května 1925 č. 337 (Sb. n. s. sv. VII., str. 1947), jímž bylo vysloveno, že rozhodčí komise podle § 26 zák. č. 330/21 Sb. z. a n. jest úřadem správním a její judikující činnost pohybuje se na poli práva veřejného. Jen výjimečně v jediném případě § 3 lit. g dotč. zák. jest povolána, aby soudila — s konečnou platností — o nárocích soukromoprávních. Názor, vyslovený nejvyšším správním soudem, že jde o nárok soukromoprávní, proti němuž možno podle § 105 úst. listiny, případně zákona č. 217/25 Sb. z. a n. dovolávati se nápravy pořadem práva, jest podle § 4 zák. č. 217/25 Sb. z. a n. pro soudy závazným.

Žaloba, domáhající se soudního výroku, že propuštění žalovaného ze služeb žalobkyně dne 11. června 1928 se stalo právem a že jest bezúčinným nárok žalovaného, přiřknutý mu nálezem rozhodčí komise, je tedy přípustnou žalobou podle § 105 úst. listiny a § 1 odst. 2 zák. č. 217/25 Sb. z. a n. Rozhodnutí nejvyššího správního soudu bylo vydáno dne 23. června 1934 a jest žalobě připojeno. Žaloba byla podána dne 21. července 1934, tedy ve lhůtě § 2 odst. 2 zák. č. 217/25 Sb. a n.

Nejvyšší soud vyslovil sice v rozhodnutích č. 6873, 13356 Sb. n. s. (č. 1202 Sb. min. spr.) právní větu, že nález rozhodčí komise, vydaný podle § 3 lit. g zák. č. 330/21 v mezích její pravomoci, nelze vůbec věcně zvrátiti, a to ani žalobou určovací, ani mezitímním určovacím návrhem podle § 236 a 259 c. ř. s. Vzhledem k vývodům nižších soudů a dovolací odpovědi uvažoval nejvyšší soud tuto právní otázku zevrubně znovu a shledal, že nemůže setrvati na právním názoru dříve hájeném.

Jádro věci tkví ve výkladu ustanovení § 3 lit. g dotčeného zákona, že rozhodčí komise rozhodne o propuštění dělníka — za předpokladů v ustanovení tom uvedených — s konečnou platností.

Jak již bylo dotčeno, jest rozhodčí komise úřadem správním. Táž není sice včleněna v organizaci úřadů, které provádějí řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadů, provádí však část vnitřní správy (sociální), která jest jí svěřena zvláštním předpisem (článek 1 zák. č. 125/1927 a § 5 vl. nař. č. 8/1928 Sb. z. a n.). Také v řízení správním jsou zásadně připuštěny opravné prostředky k vyššímu správnímu úřadu — nehledíc ku přezkoumání nejvyšším správním soudem. Vyloučení opravného prostředku je výjimkou a musí býti zvláště ustanoveno (srov. čl. 8 zák. č. 125/27 a § 74 vl. nař. ze dne 13. ledna 1928, č. 8 Sb. z. a n.). Taková výjimka byla stanovena právě v § 3 lit. g a 26 zák. č. 330/21 a může míti platnost jen pro řízení správní. Z doslovu tohoto zákona a jeho tendence nedá se vyložit, že ustanovení o konečné platnosti rozhodnutí bylo míněno i na přezkoumání řádným soudem, zaručené straně předpisem § 105 úst. listiny.

Nelze ani setrvati na právním názoru dříve vysloveném (Sb. n. s. 6873), že by rozhodčí komise jen arbitrně posuzovaly poměry v závodě a neřešily otázky právní. Právě otázka předčasného zrušení pracovního poměru podle § 82 živn. ř. a § 27 zák. č. 20/1910 říš. zák. (nyní § 34 zák. č. 154/34 Sb. z. a n.) vyžaduje rozboru a zjištění skutkových okolností a také řešení otázek právních. Rozhodnutí komise nelze také srovnávat s rozhodčími soudy hornickými nebo s rozhodčí komisí podle § 73 a 75 zák. č. 220/1922 Sb. z. a n. Rozhodčí soud hornický patří zřejmě k rozhodčím soudům podle § 95 úst. list. a opravné řízení je upraveno v § 11 zák. č. 170/1924 Sb. z. a n. Rozhodčí komise podle zákona č. 220/1922 řeší jen spory vzniklé z příslušnosti osob k okruhu zaměstnanců postižených pozemkovou reformou o způsobu jejich odškodnění se státním pozemkovým úřadem a kuratoriem fondu pro zaplacení těchto zaměstnanců, takže nejde u nich o spor, v němž zaměstnavatel je odpůrcem zaměstnance, jako je tomu v případě § 3 lit. g. zák. č. 330/1921 Sb. z. a n.

Soudy, řešící spor podle § 105 úst. listiny, projednávají jej zcela samostatně, nejsouce vázány výsledky řízení správního, zejména provedou samostatně potřebná skutková zjištění a posoudí věc po stránce právní (srov. zprávu ústavně právního výboru senátu Národního shromáždění tisk. č. 2167 str. 3 a zprávu ústavně právního výboru poslanecké sněmovny tisk. č. 4973 str. 4).

Odvolací soud převzal skutková zjištění soudu první stolice, že žalovaný v letech 1927 a 1928 byl opětovně přistížen dozorčími orgány žalobkyně, když při práci četl a spal, že byl v červnu 1927 napomenut prostřednictvím závodního výboru, že naposled spal ze soboty na neděli dne 10. června 1928 po druhé hodině ráno při odpovědné práci, načež byl v pondělí dne 11. června 1928 propuštěn. Propuštění jeho stalo se právem, ježto v chování žalovaného jest spatřovati trvalé zanedbání povinností dle § 82 lit. f živn. ř., a stalo se i včas, neboť soud první stolice zjistil, že stalo se ihned, jakmile došel souhlas k propuštění z ústředí v K.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu v Brně z 29. května 1936, čís. Rv. I 2529/35.)

Poznámka zasilatelova: Rozhodnutí možno se souhlasem uvítati. Dlužno schváliti názor nejv. správního soudu, že rozhodčí komise je příslušnou i tam, kde se namítá, že propuštění stalo se z důvodů § 82 živn. ř. Jinak by mohl býti nárok zaměstnance, který mu patří dle § 3 lit. g. zák. o záv. výborech, učiněn ilusorním tím, že by zaměstnavatel vždy se dovolával — ať právem či neprávem — propouštěcích důvodů dle § 82 živn. ř., resp. § 34 zák. o obch. pom. Tomuto názoru nejv. spr. soudu důsledně následuje nyní i názor nejvyššího soudu, že výrok rozhodčí komise — pokud jde o případ § 3 zák. o záv. výb. — může býti přezkoumán k žalobě dle § 105 úst. listiny řádným soudem. —r.